

6.3.2009

1 (6)

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntönnö 4140/031/2008 (16.12.2008)

PIENTEN YRITYSTEN KIRJANPITO- JA TILINPÄÄTÖSSÄÄNNÖKSET

Edustamme tilintarkastusalaa. 830 HTM- ja KHT-tilintarkastajajäsentämme toimii tilintarkastajana vuosittain useille kymmenille tuhansille pk-yrityksille. Lausuntomme perustuu tähän kokemukseen.

Taloudellisen raportoinnin toimivuus Suomessa

Taloudellinen raportointi Suomessa on korkealla tasolla ja toimii pääsääntöisesti hyvin. Mikäli yritys jo tällä hetkellä hyödyntää uusimman tietotekniikan suomat mahdollisuudet taloushallinnossaan, on hallinnollinen taakka varsin pieni.

Nykyisten tilinpäätösdirektiivien säännökset, jotka on otettu Suomen kirjanpitolainsäädäntöön, ovat pääosiltaan toimivia ja ne mahdollistavat jo nyt helpotuksia tietyt kokorajat alittaville yrityksille.

Säännösten toimivuus

Käsityksemme mukaan kirjanpitolaki ja -asetus, KTM:n asetukset ja päätökset sekä kirjanpitolautakunnan yleisohjeet muodostavat Suomessa toimivan kokonaisuuden. Kehityskohteena esitämme mahdollisuutta kirjapitolautakunnan toimialueen laajentamiseen ottamaan jatkossa huomioon myös verotusnäkökulman.

Ongelmallista on, että eri ministeriöissä valmisteltavien, mutta saman asiaan liittyvien lakien voimaantulo tapahtuu usein eriaikaisesti. Esimerkiksi vuonna 2006 voimaan tullut osakeyhtiölaki vs. verotussäännökset. Eri ministeriöiden välistä yhteistyötä lainsäädännössä tulisi lisätä.

Lainsäädäntötyössä huomiota on kiinnitettävä myös siihen, että säännöksistä laaditaan mahdollisimman yksinkertaisia ja selkeitä. Erityisesti lisää selvyyttä kaipaava esimerkiksi arvonlisäverolainsäädäntö, jonka tulkinta ja soveltaminen on usein ongelmallista lain vaikealukuisuuden vuoksi.

HTM-tilintarkastajat ry
GRM-revisorer rf

Kastelholmantie 2
FI-00900 Helsinki Finland
Y-0202444-4

Puh./Tel. +358 (0)9 4767 9300
Faksi/Fax +358 (0)9 4767 9306
E-mail info@htm.fi

6.3.2009

2 (6)

Kirjanpitovelvollisen työmäärän helpottaminen

Kaikilla tietyt rajat alittavilla yrityksillä on jo nyt mahdollisuus käyttää helpotuksia tilinpäätöstä laadittaessa. Näitä helpotuksia ovat: toimintakertomuksen laatimatta jättäminen, lyhennetty tase ja tuloslaskelma, lyhennetyt liitetiedot ja tilintarkastuksen vapaaehtoisuus. Joitain yksittäisiä helpotuksia kirjanpitovelvollisen työmäärän helpottamiseksi voisi kuitenkin olla vielä tehtävissä.

Työnantajana toimimisesta johtuvien ilmoitusvelvollisuuksien yksinkertaistaminen toisi merkittäviä helpotuksia yritysten työmäärään. Ilmoituksia tulee antaa useille viranomaistahoille, esimerkkinä palkkailmoitukset verottajalle kuukausittain ja vuosittain sekä yhdelle tai useammalle vakuutusyhtiölle sekä työvoimaviranomaisille.

Pienimmille yrityksille voisi harkita lisähelpotuksia esim. liitetietojen laatiminen lyhennettyinä. Eri säännöksissä voisi myös tulkita olennaisuuden periaatetta entistä laajemmin esimerkkinä tilinpäätösjaksotukset.

Tulevaisuuden lainsäädäntöhankkeissa pitää ottaa huomioon, että kirjanpidon ja verotuksen säännökset pysyvät mahdollisimman yhdenmukaisina. Kirjanpidon ja verotuksen eriyttäminen toisistaan aiheuttaa lisätyötä verotettavaa tulosta laskettaessa.

Helpotuksia harkitessa on muistettava, että yksittäiset, pienemmätkin, helpotukset säännöksissä saattavat aiheuttaa muutoksia yritysten taloudellisissa järjestelmissä aiheuttaen lisää hallinnollista taakkaa ja kustannuksia yrittäjille heidän joutuessa muuttamaan ohjelmistoja ja käytäntöjä.

Tilintarkastusvelvollisuus

Tilintarkastusvelvoite on säilytettävä myös lausuntopyynnössä esitetyt rajat alittavissa osakeyhtiöissä. Tilintarkastajat antavat yrittäjälle neuvoja tarkastuksen ohessa ja ovat omalta osaltaan vaikuttamassa kilpailun vääristymisen ennalta ehkäisyssä (harmaa talous). Yksittäisellä yrittäjällä ei useinkaan ole pätevyyttä harkita tarvitaanko tilintarkastajaa vai ei.

Näkemyksemme mukaan tilinpäätösten pitää olla oikein laadittuja sekä luotettavia. Tilinpäätöksiin perustuvat monet yhteiskunnan edellyttämät tiedot sekä maksut. Tilinpäätösten oikeellisuuden varmistava tilintarkastusjärjestelmä on Suomessa olemassa ja se toimii hyvin.

Tilintarkastaja neuvoo yrittäjää usein mm. osakeyhtiölain lähipiirisäädöksistä yhtiön ja yrittäjän välillä. Yleinen esimerkki rikkomuksista pienissä yrityksissä liittyy auton (ja myös muun omaisuuden) ostamiseen lähipiiriltä tai sen myyntiin lähipiirille yli- tai alihintaan. Muita neuvoa edellyttäviä tilanteita ovat osakeyhtiölain säädöksistä

6.3.2009

3 (6)

negatiivisen osakepääoman tilanteet, verotus mietittäessä palkan tai vaihtoehtoisesti osingon nostoa ja nettovarallisuuden kertymisen merkitys osingonjaossa. Tilintarkastajalla on myös asemansa johdosta erinomainen tilaisuus informoida yrittäjää yrityksen toimintaan liittyvistä erityisistä riskeistä.

Viime aikoina on nostettu esiin mahdollisuus kieltää kansallisesti nk. vapaaehtoinen tilintarkastus tietyt rajat alittavilta yhtiöiltä. Tilintarkastusta ei näkemyksemme mukaan saa kieltää pienissäkään yhtiöissä pakottavalla lainsäädännöllä. Tällainen kehitys ei ole järkevää, perusteltavissa eikä hyväksyttävissä. Vaihtoehtoinen tilinpäätöksen vahvistaminen (review) ei anna sidosryhmille riittävän luotettavaa vahvistusta tilinpäätöksen oikeellisuudesta eikä ole edes merkittävä säästö yrityksen kustannuksissa.

Hallinnollisen taakan vähentäminen

Elinkeinoelämän keskusliitto on kerännyt tiedonantovelvoitteita ”yritysten määräpäivät” – kalenteriin. Siinä on lueteltu kaikkiaan 370 määräpäivää tilikauden aikana. Sen mukaan kaikille yrityksille pakollisia tiedonantoja on 50 – 60 kappaletta.

Mikroyritysten taloudellisesta raportoinnista aiheutuvaa hallinnollista taakkaa voisi näkemyksemme mukaan vähentää tehokkaimmin keskittymällä alla esitettyihin osa-alueisiin. Osa-alueet on lueteltu tärkeysjärjestyksessä siten, että ensimmäisenä on eniten työtä ja siten myös kustannuksia aiheuttava alue:

1. Työnantajana toimiminen

Merkittävimpiä säästöjä hallinnollisissa kustannuksissa voidaan tehdä kehittämällä kuukausittain toistuvia rutiineja (esim. palkat, sotut, ennakonpidätykset, ammattiyhdistysten jäsenmaksut, ulosotot, arvonlisäverot, päivärahat KELAlta). Pienetkin helpotukset kuukausittain tekevät merkittäviä helpotuksia vuodessa.

Palkkojen maksamiseen liittyy hallinnollisia ”piilokustannuksia”. Työnantajajärjestön jäsenenä työnantaja perii työntekijältä ammattiyhdistyksen jäsenmaksun, tilittää sen edelleen ja laatii perityistä jäsenmaksuista perintäluettelon liitolle. Käytäntöä tulisi näkemyksemme mukaan muuttaa siten, että työntekijä maksaa jäsenmaksun itse omalla viitteellään ammattiyhdistykselle. Myös työntekijän maksurästeistä johtuvat ulosotot palkan pidätyksineen ja eteenpäin tilityksineen ottaen huomioon suojasäännökset ja ulosottoviranomaisten antamat satunnaiset vapaakuukaudet aiheuttavat työnantajalle hallinnollista taakkaa.

Lakisääteisistä vuositilastoista ovat kaikille työnantajille pakollisia verohallinnon, eläkevakuutusyhtiön ja lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tilastot. Palkoista annettavat vuosi-ilmoitukset tulee näkemyksemme mukaan saada saman järjestelmän kautta lähetettäväksi.

6.3.2009

4 (6)

2. Verotus

Suomessa noudatettavassa käytännössä veroilmoituksen tiedot on saatavissa pääsääntöisesti suoraan tilinpäätöksestä. Kahta erillistä laskelmaa – tilinpäätöstä ja verolaskelmaa – ei meillä tarvitse tehdä, kuten monissa muissa maissa on käytäntönä. Nykyisin verohallinto toimittaa veroilmoituksen liitteenä olevat tilinpäätösasiakirjat kaupparekisteriin (tuloslaskelma ja tase). Toistaiseksi yrittäjä joutuu kuitenkin erikseen toimittamaan kaupparekisteriin muut vaadittavat tiedot, kuten liitetiedot. Tältä osin tietokantoja tulisi kehittää, jotta yrittäjä välttyisi tietojen täydentämiseltä.

Verottajalla on tietoomme tulleen kritiikin mukaan edelleen virheitä ml. tallennusvirheet, jotka ovat erittäin ikäviä ja aiheuttavat selvitystyön muodossa kustannuksia yrittäjälle. Myös verotoimistojen virkailijoiden asiantuntemuksen taso on saamamme palautteen mukaan vaihtelevaa ja heillä ei useinkaan ole kokemusta käytännön yritystoiminnasta. Yrittäjien pitää saada asiantuntevaa palvelua verottajalta. Verovalitusten hidas päätökseen saanti ei myöskään ainakaan pääsääntöisesti alenna yrittäjän hallinnollisia kustannuksia.

Jo vuoden 2010 alusta on tarkoitus siirtyä vaiheittain verotilijärjestelmään. Verotili ei tuo pelkästään helpotuksia yritysten hallinnolliseen taakkaan. Esimerkiksi maksujen suoritus- ja ilmoituspäiväksi tulee kuukauden 12 päivä, paperilla annetut ilmoitukset tulee olla Verohallinnossa jo 7. päivä. Tässä poiketaan yleisestä käytännöstä, koska asiakirjojen katsotaan yleensä saapuneen oikeaan aikaan, jos ne on annettu postin kannettavaksi viimeistään määräpäivänä. Teknisten häiriöiden ja postinkuljetuksen epävarmuuden riski on nyt siirretty verovelvolliselle. Verovelvollisen tulee laatia tapauskohtaisesti oikaisupyyntö myöhästymismaksulle, mikäli ilmoitus on saapunut perille myöhässä teknisistä tai postinkulun häiriöistä johtuen.

3. Kirjanpitolainsäädäntö

Kuten aiemmin tässä lausunnossa olemme esittäneet, nykyisten tilinpäätösdirektiivien säännökset, jotka on otettu Suomen kirjanpitolainsäädäntöön, ovat pääosiltaan toimivia ja ne mahdollistavat jo nyt helpotuksia tietyt kokorajat alittaville yrityksille. Mikrokokoluokan mukaan ottaminen tilinpäätösdirektiiveihin ei mielestämme tuo lisäarvoa, eikä sillä siten ole selkeää merkitystä pienten yritysten hallinnolliseen taakkaan.

4. Tilastokeskus

Mikäli yritys kuuluu tilastokeskuksen raportointivelvollisuuden piiriin, siitä aiheutuu yritykselle merkittävää lisätyötä. Pitäisi selvittää mahdollisuudet saada tilastokeskukselle tarvittavat tiedot olemassa olevien, yhteisten järjestelmien kautta.

6.3.2009

5 (6)

5. Yhtiöoikeus

Hankkeita yhtiölainsäädännön yksinkertaistamiseen on vireillä EU:ssa ja pohjoismaissa. Pohditaan mm. rajoitetun vastuun yhtiöitä, joissa osakepääoma olisi yksi euro tai 0 euroa. Suomessa on valinnanvaraa yhtiömuotojen suhteen. On laajasti käytössä oleva osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö sekä osuuskunta. Osakeyhtiössä vastuu on rajattu. Sen mukanaan tuomat edut, kuten vastuun rajaus ja verotukselliset edut, edellyttävät myös tiettyjä rutiineja. Jos yrittäjä taas haluaa vähemmän hallinnollisia rutiineja, hänellä on mahdollisuus valita henkilöyhtiön muodossa toimiminen.

Mikäli kyetään aikaansaamaan sellainen yksinkertaistettu osakeyhtiömuoto, missä kuitenkin otettaisiin huomioon myös yhteiskunnan ja velkojien suoja, tällaista yhteisömuotoa voitaisiin alkaa kehittää pienille yhtiöille ja eriyttää ko. lainsäädäntö osakeyhtiölaista.

Kassaperusteinen kirjanpito

Näkemyksemme mukaan nykyinen käytäntö on toimiva. Arvonlisäverolain edellyttämä suoriteperusteisuus edellyttää suoriteperusteisuutta myös kirjanpidossa, ammatinharjoittajille myönnettyä poikkeusta lukuun ottamatta.

Kirjanpidon laatiminen maksuperusteisena ei tuo juurikaan säästöjä pk-yritykselle, mikäli yrityksellä on käytössään sähköiset menetelmät. Maksukyvyyn ja kassanhallinnan takia saamisia ja velkoja on kuitenkin seurattava.

Maksuperusteinen kirjanpito voi näyttää hyvää tulosta vaikka yrityksen maksuvalmius olisi heikko. Mitä enemmän yrityksellä on maksamattomia laskuja, joita ei suoriteperusteella kirjata, sen paremmalta tulos näyttää. Todellista tulosta keinotekoisesti parantavien käytäntöjen lisääminen ei liene tarkoituksenmukaista nykyisessä yleisessä taloudellisessa tilanteessa.

Tilinpäätöstietojen julkisuus

Tuloslaskelman ilmoittamismenettely kaupparekisteriin on säilytettävä kaikilla osakeyhtiöillä. Suomessa tilanne on hyvä nykyisillä säädöksillä ja määräyksillä. Meillä ei ole velvollisuutta ilmoittaa virallisessa lehdessä, kuten joissakin EU-maissa voi edelleen olla. Samoin meillä on mahdollista toimittaa tilinpäätöstiedot kaupparekisteriin sähköisesti, mikä ei välttämättä ole mahdollista muissa maissa.

Julkistettavien tilinpäätöstietojen tulee olla luotettavia. Yhteiskunnan lukuisat tiedot ja maksut perustuvat tilinpäätöstietoihin ja elinkeinoelämän monet toiminnot niiden helppoon saatavuuteen. Tilinpäätöstietoja ja muita kaupparekisteritietoja käytetään lukuisiin eri tarkoituksiin yritystoiminnassa. Mikäli tietojen antamisvelvollisuus lakkautettaisiin, aiheutettaisiin yrityksille ja niiden asiakkaille vain lisäbyrokratiaa ja kustannuksia mm. luottotietojen kallistumisena ja erilaisten kirjallisten vahvistusten toimittamisena. Julkisen valvonnan tarkoituksena on muiden tehtävien ohella laittomuuksien estäminen ja virheellisten tietojen ennalta ehkäiseminen.

6.3.2009

6 (6)

Koska pienyrityksen tuloslaskelma on mahdollista laatia direktiivien ja kirjanpitolainsäädännön mukaisesti lyhennetyssä muodossa, ei yritysten hinnoittelu yms. yleisesti ottaen paljastu julkisuudesta huolimatta.

Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus

Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kytköstä emoyhtiön voitonjakoon ei tule purkaa.

Katkaisemalla tämän kytköksen annamme yritysjohdolle konsernin sisäisen pelimahdollisuuden. Konserniyritysten tilikausien tulee päättyä samana päivänä, erillisistä tilinpäätöksistä tulee laatia yhteinen konsernitilinpäätös ja hyväksytyn tilintarkastajan pitää tilintarkastaa se. Vain edellä mainitussa tapauksessa voidaan olla vakuuttuneita siitä, että konsernista on muodostunut oikea ja riittävä kuva.

Konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden poistaminen heikentää huomattavasti velkojien asemaa, osakkeenomistajien oikeuksia ja yhdenvertaisuutta. Kansainväliset tilinpäätösskandaalit ovat hyvä esimerkki siitä, miten johto voi väärinkäyttää tytäryhtiöitä (mm. Parmalat).

Yhteenveto

Taloudellinen raportointi Suomessa on korkealla tasolla ja toimii hyvin. Kaikilla tietyt rajat alittavilla yrityksillä on jo nyt mahdollisuus käyttää tiettyjä helpotuksia tilinpäätöksen laadinnassa. Tilintarkastus ei kuitenkaan voi olla osa-alue, jolta lisähelpotuksia haetaan. Tilintarkastusvelvoite on säilytettävä jatkossa myös lausuntopyynnössä esitetyt rajat alittavissa osakeyhtiöissä.

Merkittävimpanä hallinnollista taakkaa aiheuttavana tekijänä näemme työnantajana toimimisen. Tämän taakan vähentämiseksi esitämme kuukausittain toistuvien rutiinien kehittämistä. Näin on mahdollista saada aikaan merkittäviä helpotuksia vuodessa. Verotukseen liittyvät asiat aiheuttavat käsityksemme mukaan toiseksi eniten hallinnollisia kustannuksia yrittäjille. Verottajan kehittelemän verotilijärjestelmän käyttöönotossa tulisi mielestämme silti edetä varovasti.

Kannatamme tilintarkastettujen tilinpäätöstietojen julkistamisvelvollisuutta kaikilla osakeyhtiöillä. Pidämme myös tärkeänä, että konsernitilinpäätös laaditaan, kun emoyhtiö jakaa osinkoa.

HTM-tilintarkastajat ry

Alpo Salonen
yhdistyksen 1. varapuheenjohtaja

HTM-tilintarkastajat ry
GRM-revisorer rf

Kastelholmantie 2
FI-00900 Helsinki Finland
Y-0202444-4

Puh./Tel. +358 (0)9 4767 9300
Faksi/Fax +358 (0)9 4767 9306
E-mail info@htm.fi

